

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій

Кафедра музейно-туристичної діяльності

Робоча програма навчальної дисципліни

«ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ»

Галузь знань - 02 культура і мистецтво

Спеціальність – 028 Менеджмент соціокультурної діяльності

Освітньо-професійна програма – “Менеджмент культури”

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Харків, 2024

Розробник: доктор філософських наук, професор, професор кафедри культурології та медіакомунікацій Панков Георгій Дмитрович

Мова навчання — українська.

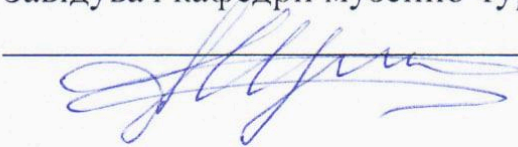
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 15 серпня 2024 р

Завідувач кафедри менеджменту культури
та соціальних технологій Геннадій АФЕНЧЕНКО

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету культурології
та соціальних комунікацій
Протокол № 1 від 26.08.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

Зміни в робочій програмі затверджені на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 20 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри музейно-туристичної діяльності
 Анатолій ЩЕРБАНЬ

Зміни в робочій програмі затверджені на засіданні ради факультет
культурології та соціальних комунікацій
Протокол № 6 від 21.11.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Обов'язкова	
	Спеціальність 028 Менеджмент СКД		
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>курсова робота або аналоги</i> (назва) Не передбачено	Освітньо-професійна програма Менеджмент культури	Рік підготовки:	
		3-й	–
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		5-й	–
Аудиторних годин для денної форми – 30 самостійної роботи здобувача освіти – 60	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції	
		20 год.	–
		Семінари	
		10 год.	–
		Самостійна робота	
		60 год.	–
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 40/80

I. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс “Теорія культури” передбачений освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів з менеджменту соціокультурної діяльності. Його обсяг – 3 кредита ЄКТС. Загальна кількість годин – 90 (20 годин лекцій, 10 годин – семінарських занять, 60 годин – самостійної роботи за денною формою навчання). Навчальна дисципліна дозволяє здійснити теоретичну підготовку здобувачів у галузі менеджмента соціокультурної діяльності.

Мета курсу – виробити у здобувачів навички ґрунтовного вивчення культури в теоретичному дискурсі. *Предмет курсу* – з’ясування та застосування теоретичного потенціалу культурології у дослідженні культурних явищ.

Компетентності, які формує дисципліна (відповідно до освітньо-професійної програми):

Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
	ЗК12. Здатність розробляти та управляти проєктами
	ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми):

Програмні результати навчання	ПРН 1. Визначити базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності.
	ПРН6. Класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини
	ПРН8. Визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів культурного життя
	ПРН 9. Оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію.

Прикінцевим результатом вивчення навчальної дисципліни має стати поглиблення рівня соціальної самоідентифікації (самовизначення) у майбутніх бакалаврів.

Основний засіб діагностики успішності навчання — іспит.

Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання підсумкового іспиту, участь у лекційних заняттях, відповіді на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання:

1. Високий рівень знання матеріалу курсу (90 – 100 балів, А – відмінно):

- вільне володіння понятійним апаратом,
- вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на різні питання;
- високий рівень виконання програмних завдань.

2. Достатньо високий рівень знання матеріалу курсу (74 – 89 балів, С, В – добре):
- добре володіння основними термінами і поняттями,
 - досить вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на основні питання;
 - добрий рівень виконання програмних завдань.
3. Посередній рівень знання матеріалу курсу (60 -73 балів, D, E – задовільно):
- посередній рівень володіння основними термінами і поняттями,
 - недостатньо вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на окремі питання;
 - посередній рівень виконання програмних завдань.
4. Незадовільний рівень з можливістю повторного складання (35 – 59 балів, FX – незадовільно):
- незнання окремих термінів та понять,
 - незнання основного матеріалу курсу і неспроможність відповісти на більшість питань;
 - незадовільний рівень виконання окремих програмних завдань.
5. Незадовільний рівень з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (0 – 34 бали, F – незадовільно):
- незнання основних термінів та понять,
 - незнання матеріалу курсу і неспроможність відповісти на питання;
 - нездатність до виконання більшості програмних завдань.

Вивчення курсу передбачено протягом 10 тижнів теоретичної підготовки. Навчальний матеріал поділений на три розділи, які містять 8 тем, зв'язаних між собою змістовними складовими. **Розділ 1 «Основні виміри теоретичного вивчення культури»** включає дві теми. **Розділ 2 «Основні виміри буття культури»** складається із чотирьох тем. **Розділ 3. «Морфологія, типологія та динаміка культури»** містить три теми.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ОСНОВНІ ВИМІРИ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Теорія культури в системі культурологічного знання.

Предмет та структура теорії культури. Значення теорії в гуманітарних дослідженнях. Предмет теорії культури. Культурологічний категоріальний апарат. Структура теорії культури. Механізми теоретичного освоєння культури. Мета та завдання курсу теорії культури.

Тема 2. Основні підходи в розумінні культури

Проблема визначення культури. Культура як «друга природа». Поняття «першої» та «другої» природи. Механізми окультурнення «першої» природи. Артефакти та смислоутворення.

Культура як «пайдейя». Роль людського чинника в культурі. Взаємозв'язок антропологічного та культурного декадансу: турбота про культуру як турбота про людину.

Технологічне розуміння культури. Технологічні чинники конструювання культури: матеріально-інструментальні, духовно-інструментальні, художньо-інструментальні.

Топіка культури. Сфери культури: артефакти, діяльність, спілкування, суспільності, аксіосфера, семіосфера. Три топологічних рівня культури: духовний, соціальний, технологічний.

Розділ 2. ОСНОВНІ ВИМІРИ БУТТЯ КУЛЬТУРИ

Тема 3. Культура як діяльність та гра

Характер культурної діяльності. Діяльність як спосіб існування людини та розвитку культури. Діяльність та творчість в культурі. Основні види та структура діяльності. Технологічний і антропологічний виміри діяльності. Фізичне і символічне перетворення природи в культурі. Механізми культурної діяльності.

Духовний вимір діяльності. Суть духовної діяльності та основні форми її предметної модифікації (знання, смисли, проекти). Види духовної діяльності (когнітивна, означення, проектування). Види духовної діяльності у їх різновидах.

Матеріальний вимір діяльності. Суть матеріальної діяльності та основні форми її предметної модифікації (технічні речі та тіло). Органічний зв'язок матеріальної діяльності з духовним виміром. Культура тіла як простір їх перехрещення.

Художня діяльність. Суть художньої діяльності та основні форми їх предметної модифікації. Механізми художньої діяльності. Перехрещення матеріального й духовного вимірів у художній діяльності.

Труд та гра як чинники діяльності. Смысл труда та його механізми. Гра як форма культури. Ключові риси гри за роботою Й.Хейзінги "Homo ludens". Роль гри в сучасній культурі.

Тема 4. Аксиологічний вимір культури

Цінності та їх культурне значення. Поняття цінностей. Види цінностей. Ціннісна ієрархія та аксіологічна шкала в культурі. Цінності та оцінки.

Цінності та ідеали. Поняття ідеалу та засоби його конструювання. Роль ідеалу в культурній орієнтації людини. Аксиологічна функція культури.

Цінності та норми (регулятиви). Соціокультурне значення норм. Механізми культурної регуляції: аксіологізація норм, встановлення культурних еталонів, санкції. Регулятивна функція культури та канали її здійснення.

Тема 5. Семіотичний вимір культури

Сутність семіотичного розуміння культури. Поняття семіотики та семіотичного аналізу культури. Поняття семіосфери і культури як семіотичного простору. Означування як засіб освоєння людиною світу.

Знак як носій інформації. Поняття знакової ситуації. Знаки-індекси та іконічні знаки. Знак і символ. Фундаментальність мови в культурі. Мова як простір комунікації.

Розділ 3. МОРФОЛОГІЯ ТА ТИПОЛОГІЯ ТА КУЛЬТУРИ

Тема 6. Міфологія як культурна модифікація.

Поняття міфу та його основні риси. Сцієнтичне та феноменологічне ставлення до міфу. Характер міфу та його основні риси. Види міфів (теологічні, космогонічні, антропологічні, етіологічні, танатологічні, есхатологічні). Міф і ритуал.

Соціокультурне значення міфу. Роль міфу у підтримці соціо-культурного порядку. Функція пояснення реальності та конструювання картини світу. Роль міфу в життєвому орієнтуванні. Міф як форма та засіб ідеології.

Тема 7. Релігія як явище культури.

Критика сцієнтичного та вульгарних оцінок релігії. Сутність релігії. Поняття надприродного та його відбиття в культурі. Турбота про благо як рушійний чинник релігійної культури.

Священне як ключ до розуміння релігійної культури. Релігійний культ як засіб вираження релігії та самовиявлення людини в культурі.

Тема 8. Типологія культури

Культура і культури: багатоманіття культурних форм. Традиційна та інноваційна культура. Поняття культурної традиції та інновації. Традиціоналізм, модернізм і фундаменталізм. Характер і основні риси традиційної та інноваційної культури.

Масова та елітарна культура. Характер і основні риси масової та елітарної культури. Масова культура в сучасній техногенній цивілізації. Поняття “мідкультура”.

3. Структура навчальної дисципліни

Перелік тем	Разом годин	Лекційні	Семінарські	Практичні	Сам. робота
Розділ 1. ОСНОВНІ ВИМІРИ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ					
Тема 1. Теорія культури як галузь гуманітарного знання.	15	2			13
Тема 2. Основні підходи в розумінні культури.	11	2	2		7
Разом за розділом 1	26	4	2		20
Розділ 2. ОСНОВНІ ВИМІРИ БУТТЯ КУЛЬТУРИ					
Тема 3. Культура як діяльність та гра.	13	4	2		7
Тема 4. Аксиологічний вимір культури.	13	4	2		7
Тема 5. Семіотичний вимір культури.	11	2	2		7
Разом за розділом 2	37	10	6		21
Розділ 3. МОРФОЛОГІЯ ТА ТИПОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ					
Тема 6. Міфологія як культурна модифікація	8	2	–		6
Тема 7. Релігія як явище культури.	11	2	2		7
Тема 8. Типологія культури.	8	2	–		6
Разом за розділом 3.	27	6	2		19
Усього годин:	90	20	10		60

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Феномен культури та його теоретичне дослідження.	2
2	Творчість як рушійний чинник культури.	2
3	Ціннісний базис культури.	2
4	Знаковий зміст культури.	2
5	Релігія та культура.	2
	Усього:	10

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання літератури за темою «Теорія культури як галузь гуманітарного знання»	13
2	Підготовка до семінарського «Основні підходи до розуміння культури».	7
3	Підготовка до семінарського заняття «Творчість як рушійний чинник культури».	7
4	Підготовка до семінарського заняття «Ціннісний базис культури».	7
5	Підготовка до семінарського заняття «Знаковий зміст культури».	7
6	Опрацювання літератури за темою «Міфологія як культурна модифікація».	6
7	Підготовка до семінарського заняття «Релігія та культура».	7
8	Опрацювання літератури за темою «Типологія культури».	6
	Усього:	60

6. Методи навчання. Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни передбачаються наступні методи: проблемний виклад, пояснювально-ілюстративний (візуальний супровід – демонстрація ілюстрацій, відео- та аудіо-фрагментів), репродуктивний; частково-пошуковий (пошук та аналіз джерел, фахової літератури, відео та аудіоматеріалів з відповідної теми тощо); проектно-орієнтований – підготовка повідомлення/доповіді (презентації) з відповідними посиланнями на використані джерела та літературу, Інтернет-ресурси. Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод: підготовка доповіді з презентацією; створення питальників, кросвордів, есе та ін. до відповідних тем; пошук візуального матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни.

У процесі підготовки фахівців застосовується також комбінування традиційних інформативних і нових соціально-психологічних методів – дискусійних методів, ігрових

методів (рольові ігри), методи активного навчання (аналіз конкретних ситуацій, розв'язання проблемних задач, інтерактивні методи, технологія «мозкового штурму» тощо.

Форми контролю

Фронтальне опитування на семінарському занятті. Виконання завдань з пошуку візуального або фактичного матеріалу в аудиторії за допомогою смартфонів, ноутбуків, планшетів в глобальній інформаційній мережі Інтернет тощо. Виступ із повідомленням/доповіддю на семінарському занятті, здатність до особистої презентації та роботі у парі/групі. Письмовий екзамен.

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний контроль	Участь у лекційних заняттях, виконання завдань до лекційного матеріалу
		Оцінювання участі у семінарських заняттях
2.	Періодичний контроль	Опитування за вивченим матеріалом, взаємоконтроль (підготовка питань здобувач/здобувач)
3.	Самостійна робота	Виступ з презентацією, написання есе, питальників, аналіз літератури тощо
4.	Підсумковий контроль	Екзамен з урахуванням балів, отриманих за участь у лекційних заняттях, виконання завдань до лекційного матеріалу, участь у семінарських заняттях, самостійну роботу

Поточний контроль здійснюється під час відвідування здобувачами лекцій і проведення семінарських занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену за загальними для всіх здобувачів переліком питань. Під час підсумкового контролю враховуються результати роботи за всіма видами роботи впродовж усього періоду вивчення навчальної дисципліни.

Відпрацювання пропущених занять проводиться через певні види роботи (написання реферату, есе, написання доповіді з презентацією тощо) або співбесіди за змістом тем і питань, які пропустив здобувач.

Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни, здобутих в інших закладах вищої освіти здійснюється на основі чинного законодавства та «Положення про порядок визначення академічної різниці та перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) у Харківській державній академії культури (зі змінами)», затверджене Вченою радою ХДАК від 28.05.2021 р., протокол № 10.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточна успішність								Самостійна робота	Іспит	Всього
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
								8	40	100
4	8	8	8	8	4	8	4			

Участь у лекційних заняттях, виконання завдань до лекційного матеріалу – 0-1 бал, 10 занять – до 10 балів;

Робота на семінарському занятті – 0-43 бали (тема 2 – 0-8 балів; тема 3 – 0-8 балів; тема 4 – 0-9 балів; тема 5 – 0-9 балів; тема 6 – 0-9 балів);

Самостійна робота – 0-7 балів, 7 тем – 7 балів – підготовка доповіді / підготовка візуального матеріалу;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 балів

Підсумковий контроль – 0-40 балів

Всього: 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає : конспект лекцій, матеріали для семінарських занять, матеріали для самостійної роботи.

9. Рекомендована література

Обов'язкова

1. Культурологія: теорія та історія культури. Навчальний посібник. / За ред. І.І. Тюрменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 368 с.
2. Матвеева Л.Л. Культурологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 512 с.
3. Шейко В.М., Богуцький Ю.П., Германова де Діас Е.В. Культурологія: навч. посібник / В.М. Шейко, Ю.П. Богуцький, Е.В. Германова. – К.: Знання, 2012. – 494 с.

Додаткова

4. Аксиологія (філософська теорія цінностей): Лекція : https://msn.khmnu.edu.ua/pluginfile.php/293132/mod_resource/content/pdf.
5. Андрейчук Н. «Мова» культури і мовні знаки // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2010. Вип. 11. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mv_2010_11_5.

6. Аполонічне та діонісійське в культурі <https://vue.gov.ua>.
7. Білик Я. Дослідження ігрового феномену в культурі / Я. Білик. – Х.: Константа, 1998. – 143 с.
8. Бодак В. Співвідношення релігій та культури: основні методологічні підходи : http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20054/07_bodak.pdf?sequence
9. Букач В. В. Теорія та історія культури (словник-довідник) [Електронний ресурс] / В. М. Букач, Н. М. Бакланова ; [ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського»]. — Одеса, 2021. — 287 с. — URL: [.pdf](#).
10. Гаврилук Т.В. Сакральний простір і час як посередник природного та надприродного світів : <https://newacropolis.org.ua/theses>.
11. Ділі Дж. Основи семіотики / перекл. з англ. та наук. ред. Анатолій Карась. – К.: Арсенал, 2000. – 232 с.
12. Діяльність : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
13. Діяльність у сфері духовної – Людина ті світ: Підручник : <http://politics.ellib.org.ua/pages-12580.html>.
14. Духовна діяльність – Філософія : <https://tvir.biographiya.com/duxovna-diyalnist>.
15. Духовна діяльність людини : <https://moyaosvita.com.ua/suspilstvoznastvo/duxovna-diyalnist-lyudini>.
16. Еліаде М. Пошуки. Історія та смисл в релігії / Пер. з англ.. – К.: Дух і літера, 2018. – Розд. 1. – С. 13-26є
17. Елітарна культура – опис, визначення, характеристика: <https://moyaosvita.com.ua/osvita-2/%E2%9C%85elitarna-kultura-opis-viznachennya-harakteristika>.
18. Ідеал : <https://esu.com.ua/article-13768>.
19. Залужна А. Життєвий світ людини як світ культури : <https://eprints.oa.edu.ua/7988/1/4.pdf>.
20. Казакова О.М. Семіосфера як антропокультурний феномен: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2174/1/Kozakova.pdf>.
21. Кримський С. Діяльність // Філософський енциклопедичний словник / гол. Ред.. В.І. Шинкарук. – Київ : Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАНУ, 2002. – С. 163-164.
22. Культура : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
23. Культура традиційна : <https://esu.com.ua/article-51471>.
24. Культура і гра, ігрова концепція Й. Хейзінга : https://pidru4niki.com/1486011043882/kulturologiya/kultura_gra.
25. Культура і художня діяльність. Культура та мистецтво : <http://um.co.ua/13/13-3/13-3563.html> .
26. Культурні інновації – Реферат : http://4ua.co.ua/culture/ya2ac69a4c53b88521206c27_0.html.
27. Культурологія : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
28. Лисий І. Міфотворство як міфотворчість / І. Лисий // Філософська думка. – 2000. - № 4. – С. 57-70.
29. Лотман Юрій Михайлович. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
30. Масова культура : <https://uk.wikipedia.org/wiki> .
31. Масова та елітарна культура. Проблема їх взаємодії : <https://studies.in.ua/shpora-culture/545-18-masova-ta-eltarna-kultura-problemi-yih-vzayemodyi.html>
32. Міф. : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
33. Мірчук Наталія. Традиційна та масова культури: компаративний аналіз // Наукові записки національного університету и «Острозька академія». – Серія «Культурологія». Випуск 16. – С. 79 -86.
34. Основні концепції культури : <http://politics.ellib.org.ua/pages-4273.html>.
35. Підлісний М.М. Принципи аксіології та шляхи вирішення: Монографія. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. – 164 с. : <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4207.pdf>.
36. Поняття життєвий світ – Людина та повсякденність <https://subject.com.ua/philosophy/osnovi/165.html> .
37. Сакральне : <https://www.google.com/search>.
38. Семіозис: <https://osvita-plaza.in.ua/publ/248-1-0-20589>.

39. Семіотика: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
40. Семіотичний аналіз явищ культури: Монографія – К., Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2021. – 396 с.
41. Семіосфера: <https://ua-referat.com> .
42. Собуцький М. А. Знаки в культурі // Культурологія: Могилянська школа : колект. монографія / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», Каф. культурології ; наук. ред., упоряд. М. О. Собуцький, Д. О. Король, Ю. В. Джулай. Київ, 2018. С. 261–290. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6c19aaa7-e208-4acf-890f-736a54486994/content> .
43. Совтис Н. Мова як символічний код культури // Київські полоністичні студії / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (Ін-т філології) [та ін.]. Київ, 2014. Т. 24. С. 563–570. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kps_2014_24_59.
44. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура: вступний курс / Дж. Сторі. - К. : Акта, 2005. – 357 с.
45. Сухіна І. «Життєвий світ»: аксіологічна інтерпретація // Філософські обрії. – 2012. – № 28. – С. 112-123.
46. Феномен гри в сучасній культурі – реферат : http://4ua.co.ua/culture/va3bc69a5c43a88521206c27_0.html.
47. Філіппов В.А. Мовна картина світу як внутрішній аспект культури / В.А. Філіпов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2 (2016) / 2014. – С. 38-40.
48. Цветков О.П. Культура і релігія: навч. посібник / О.П. Цветков. – К.: Академвидавництво, 2011. – 189 с.
49. Шавріна І.В. Релігія і культура: форми та особливості взаємлзв'язку /І.В. Шавріна // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Філософія. Політологія.–Т.25.–№1(2017).
<https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/12650> .
50. Шейко В. Культурологічні аспекти компаративістики та діалог культур: стан і перспективи / В. Шейко // Культурологічна думка. Щорічник наук. праць.- № 2. - № 1' (2). – С. 14-23.
51. Шейко В. М. Культурологія та компаративістика: методологічні трансформації / В.М. Шейко // Культурологічна думка. Щорічник наук. праць.- № 4' 2001. – С. 19-26.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/e-catalog.html>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка

Матеріали до семінарських занять

Семінарське заняття № 1. Тема: Феномен культури та його теоретичне дослідження

Мета вивчення: виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження культури.

Питання:

1. Культура як узгодження природного та людського чинників.
2. Антропологічний вимір культури.
3. Соціальний вимір культури.

Література: 1,3,9,19,22,27,34,36,45,50-51

Хід виконання роботи

1. Культура як узгодження природного та людського чинників. Культура як «друга природа». Культура як пайдейя. Технологічне розуміння культури. Узгодження як загальний сенс даних визначень та їх теоретичного дослідження. Узгодження як прояв творчості (діяльнісний підхід щодо дослідження культури). Узгодження у ціннісному вимірі (аксіологічний підхід). Узгодження у знаковому вимірі (семіотичний підхід).

2. Антропологічний вимір культури. Питання про культуру як питання про людину та питання про людину як питання про культуру. Культура та людина в аспекті взаємодії. Культура та світогляд. Культура як турбота про людину. Культура в ситуації стурбованості людини про сенс життя, смерть та долю. Еросо-танатологічний зміст культури. Екзистенційно-персоналістичний вимір культури.

3. Соціальний вимір культури. Культура, людина та суспільство в аспекті взаємодії. Суспільна детермінація культури. Культурна детермінація суспільства. Культура, світогляд та ідеологія. Культура та влада в політиці, моралі та в буденному житті людей. Влада культури та культура як чинник влади.

Семінарське заняття № 2. Тема: Діяльність як рушійний чинник культури

Мета вивчення: виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження діяльності як культурного явища

Питання:

1. Поняття діяльності та її структура.
2. Характер і основні риси матеріального виміру діяльності.
3. Характер і основні риси духовного виміру діяльності.
4. Характер і основні риси художньої діяльності.

Література: 1-3,9,12-15,21,25

Хід виконання роботи

1. Поняття діяльності та її структура. Діяльність та творчість, їх місце та роль в культурних процесах. Потреби як вихідні детермінанти діяльності та творчості. Кореляція між потребами та видами діяльності та творчості. Загальні механізми здійснення діяльності та творчості. Види та загальна структура діяльності та творчості.

2. Характер і основні риси матеріального виміру діяльності. Поняття матеріального виміру культури, її основні риси, місце та роль в культурних процесах. Матеріальна діяльність як засіб створення культурної сфери речей. Феномен речі у взаємодії матеріального, духовного та художнього вимірів культури. Діяльність як засіб окультурення тіла. Поняття тіла та тілесної культури. Феномен тіла у взаємодії матеріального, духовного та художнього вимірів культури.

3. Характер і основні риси духовного виміру діяльності. Поняття та основні риси духовної діяльності, її місце та роль в культурних процесах. Значення смислополагання та цілеспрямування у духовній діяльності. Результати духовної діяльності – знання та світогляд, їх роль в культурному орієнтуванні. Місце та роль духовної діяльності у конструюванні явищ матеріальної культури.

4. Характер і основні риси художньої діяльності. Поняття та основні риси художньої діяльності, її місце та роль в культурних процесах. Види та механізми художньої діяльності. Художній образ як головний чинник у конструюванні художньої культури. Місце та роль художньої діяльності у конструюванні явищ матеріальної та духовної культури. Роль художньої діяльності в культурному житті.

Семінарське заняття № 3. Ціннісний базис культури

Мета вивчення: виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження ціннісного виміру культури.

Питання:

1. Цінності та оцінки.
2. Поняття ідеалів, механізми їх конструювання та роль в культурі.
3. Аксиологічний чинник в культурному регулюванні.

Література: 1-4,9,27,35,36,45

Хід виконання роботи

1. Цінності та оцінки. Сутність ціннісного розуміння культури. Цінності як культурна константа. Благо як критерій цінностей та об'єкт ціннісного прагнення людини і культури. Поняття ціннісної шкали та її роль в культурному орієнтуванні. Зв'язок цінностей з оцінками. Види та структура оцінювання. Проблема культури оцінювання.

2. Поняття ідеалів, механізми їх конструювання та роль в культурі. Співвідношення між цінностями та ідеалами. Механізми конструювання ідеалів. Усвідомлення ситуації розбіжності між дійсним та очікуваним у суспільному житті як вихідна детермінанта повлення ідеалів. Ідеали та ідеологія. Етизація та естетизація ідеалів. Ірраціональні чинники сприйняття ідеалів.

3. Аксиологічний чинник в культурному регулюванні. Поняття регулюючої функції культури та її аксиологічного виміру. Соціокультурний порядок і девіація як детермінуючі чинники культурного регулювання. Механізми соціо-культурного регулювання. Цінності та ідеали як носії регулювання.

Семінарське заняття № 4. Тема: Знаковий зміст культури

Мета вивчення: виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження знакового виміру культури.

Питання:

1. Поняття знаку в культурі та його структура.
2. Символ в культурі.
3. Роль знакових ситуацій в культурному орієнтуванні.

Література: 1-3,5,9,11,20,27, 38-43,47

Хід виконання роботи

1. Поняття знаку в культурі та його структура. Сутність семіотичного виміру культури. Визначення знаку та його загальної структури. Поняття денотату та сигніфікату. Знак і реч. Знак і значення. Вербальні та невербальні знаки. Індексальні та іконічні знаки.

2. Символ в культурі. Знак і символ. Смыслова специфіка символу. Культура як символічний простір. Засоби символізації в культурі. Сакральний та секулярний формати символізації.

3. Роль знакових ситуацій в культурному орієнтуванні. Поняття культурного орієнтування та його види. Знак і знакова ситуація. Знакова ситуація як простір здійснення семіотичних актів. Комунікативна функція знакових ситуацій та їхня роль у співрозумінні (або конфлікті) між її агентами. Інформативний та перформативний аспекти знаків і знакової ситуацій в культурі.

Семінарське заняття № 5. Тема: Релігія та культура

Мета вивчення: виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження знакового виміру культури.

Питання:

1. Сутність релігії.
2. Релігія як культурне явище.

3. Сакральне як культурний простір релігії.
Література: 8-9,10,16,,19,22, 28,36,37,45,48-49

Хід виконання роботи

1. Сутність релігії. Визначення релігії. Надприродне в релігії. Релігія як турбота про благо. Міфічне підґрунтя релігії. Ритуальне підґрунтя релігії. Взаємозв'язок між міфом і ритуалом у релігії.

2. Релігія як культурне явище. Релігія як специфічна картина світу. Критика сцієнтичного та обивательського ставлення до релігії. Феноменологічний підхід до розуміння релігії. Істина, правда та ілюзія як оцінюючі маркери релігійної картини світу. Релігія та мораль. Релігія та ідеологія. Релігія та влада.

3. Сакральне як культурний простір релігії. Визначення сакрального. Священне та мирське як конструкти релігійного простору. Табу як культурна норма в конституюванні релігійного простору культури. Сакральний ідеал як соціокультурний регулятив.

Матеріали до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності здобувачів вищої освіти, які здійснюються в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Основними видами самостійної роботи під час вивчення дисципліни «Міжнародні культурні відносини» є:

- робота з конспектами навчального матеріалу;
- підготовка до практичних або семінарських занять;
- написання есе, рефератів, доповідей;
- вивчення обов'язкової та додаткової літератури;
- підготовка презентацій;
- самостійне опрацювання окремих питань з курсу;
- підготовка до форм поточного та підсумкового видів контролю тощо.

У науково-дослідному аспекті реалізації інтелектуального та творчого потенціалу здобувача вищої освіти основними видами самостійної роботи є:

- виконання навчальних індивідуально-дослідних завдань;
- участь у науково-педагогічних студентських конференціях, семінарах, конкурсах;
- участь у студентських наукових товариствах (гуртках).

У відповідності до структури навчальної дисципліни кожна тема змістового розділу включає в себе самостійне вивчення матеріалу. Останнє націлене на розвиток у здобувачів вищої освіти самостійності у пізнавальній діяльності, оволодінні знаннями, застосуванні отриманих знань не тільки у навчанні, а й у подальшій професійній діяльності.

Форми виконання самостійної роботи:

- Презентація – від 10 слайдів (текстового та ілюстративного матеріалу);
- Питальник – від 10 питань;
- Тести від 10 питань (питання та 3-4 варіанти відповіді, останній рядок ключі – правильні варіанти відповідей);
- Реферат – 10-15 сторінок (титульний аркуш, актуальність теми, виклад основного матеріалу з посиланнями, висновки, список літератури, оформлений за ДСТУ 8302:2015);
- Есе – від 3 сторінок (невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання);

- Ілюстрації – від 10 ілюстрацій з відповідною характеристикою зображення – інформація включає коротке повідомлення щодо зображення, персоналії, об'єкту, року тощо;
- Огляд літератури – 2-3 статті або 1 монографія, яка відповідає тематиці (автор статті, назва, бібліографічні посилання за ДСТУ 8302:2015, короткий опис – актуальність, виклад основного матеріалу, висновки).
- Інтерв'ю (виконується в парі бали зараховуються усім учасникам). За відповідною темою чи питанням до теми створюється короткий відео-ролик, бесіда кореспондента (інтерв'юера) з іншою особою, яка дає короткі, ємні відповіді на поставлені питання (до 10 питань).
- Відео-ролик до авторського блогу, в якому міститься повідомлення щодо теми чи питання до теми, огляду рекомендованої літератури до теми. Ролік може містити елементи запропонованих варіантів виконання самостійної роботи.
- Інший варіант виконання самостійної роботи (попередньо узгоджений з викладачем).

Тема 1. Опрацювання літератури за темою «Теорія культури як галузь гуманітарного знання»

Мета: на основі опрацьованої літератури сформувані у студентів науково-гуманітарного ставлення до теоретичного виміру культури.

План:

1. Визначення сутності культури.
2. Визначення місця теорії культури в системі культурологічної науки.
3. Визначення основної проблематики теоретичного вивчення культури.

Рекомендована література: 1-3,9,22,27,36.

Тематика доповідей:

- Культура як «друга» природа.
- Культура як «пайдейя».
- Духовні технології в культурній творчості.
- Художні технології в культурній творчості (на прикладі за вибором студента).

Тема 2. Підготовка до семінарського заняття за темою «Основні підходи до розуміння культури»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження культури.

План:

1. Поняття діяльності та її структура.
2. Характер і основні риси матеріального виміру діяльності.
3. Характер і основні риси духовного виміру діяльності.
4. Характер і основні риси художньої діяльності.

Рекомендована література: 1-3,9,12-15,19,21,34-36,45.

Тематика доповідей:

- Духовний чинник у конституюванні культурних явищ.
- Культура як питання про людину.
- Культурна детермінація у системі суспільних відносин.

- Культура та суспільство в аспекті взаємодії.

Тема 3. Підготовка до семінарського заняття «Діяльність як рушійний чинник культури»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження діяльності як культурного явища.

План:

1. Поняття діяльності та її структура.
2. Характер і основні риси матеріального виміру діяльності.
3. Характер і основні риси духовного виміру діяльності.
4. Характер і основні риси художньої діяльності.

Рекомендована література: 1-3,9,12-15,21,25.

Тематика доповідей:

- Діяльність та творчість.
- Діяльність як спосіб окультурення тіла.
- Цілепокладання та смислопокладання як чинники духовної діяльності.
- Художній образ як головний чинник конструювання художньої культури (на прикладі за вибором студента).

Тема 4. Підготовка до семінарського заняття «Ціннісний базис культури»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження аксіологічного виміру культури.

План:

1. Цінності та оцінки.
2. Поняття ідеалів, механізми їх конструювання та роль в культурі.
3. Аксіологічний чинник в культурному регулюванні.

Рекомендована література: 1-4,9,27,35,36,45.

Тематика доповідей:

- Аксіологічний вимір культури.
- Роль в культурі ідеалів.
- Функції цінностей (за вибором здобувача).
- Ідеал як чинник соціокультурного регулювання.

Тема 5. Підготовка до семінарського заняття «Знаковий зміст культури»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного дослідження знакового виміру культури.

План:

1. Поняття знаку в культурі та його структура.
2. Символ в культурі.
3. Роль знакових ситуацій в культурному орієнтуванні.

Рекомендована література: 1-3,5,9,11,20,27, 38-43,47.

Тематика доповідей:

- Вербальні та невербальні знаки в культурі.
- Індексальні та іконічні знаки в культурі.
- Культура як символічний простір.
- Роль знакових ситуацій в культурному просторі.

Тема 6. Опрацювання літератури за темою «Міфологія як культурна модифікація»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити навички дослідження міфу як культурного явища.

План:

1. Критика сциентичного розуміння міфу.
2. Основні риси міфу.
3. Міф та наука.
4. Міф та релігія.

Рекомендована література: 1-3,9,10,18,19,22,28,32,37,45.

Тематика доповідей:

- Специфіка міфічних образів.
- Сакральний вимір міфу.
- Функції міфології (за вибором здобувача).
- Антропологічний вимір міфу.
- Міфічна та наукова картина світу.

Тема 7. Підготовка до семінарського заняття «Культура та релігія»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного осмислення релігії як культурного явища.

План:

1. Сутність релігії.
2. Релігія як культурне явище.
3. Сакральне як культурний простір релігії.

Рекомендована література: 8-9,10,16,,19,22, 28,36,37,45,48-49.

Тематика доповідей:

- Релігія як турбота про благо.
- Специфіка релігійної картини світу.
- Критика сциентичного ставлення до релігії.
- Релігія та мораль.
- Сакральний ідеал як соціокультурний регулятив.

Тема 8. Опрацювання літератури за темою «Типологія культури»

Мета: на основі опрацьованої літератури виробити у здобувачів навички щодо теоретичного осмислення культури в горизонті її типології.

План:

1. Елітарна та масова культура.
2. Традиційна та інноваційна культура.
3. Аполонічна та діонісійська культура.

Рекомендована література: 1-3,6,9,17,23,30,31,33,44.

Тематика доповідей:

- Соціальна детермінація сучасної масової культури.
- Інновації як «виклик» традиційним культурам.
- Елементи аполонічної культури в сучасному мистецтві (за вибором студента).
- Елементи діонісійської культури (за вибором студента).

Тема 9. Підготовка рефератів за вибором здобувачів

Мета: реалізувати отримані навички теоретичного дослідження культури в текстах обраної тематики рефератів.

План: за тематикою курсу «Теорія культури».

Тематика доповідей: за тематичним планом даної дисципліни.

Рекомендована література: за рекомендованим списком видань за курсом.

Питання до підсумкової форми контролю

1. Специфіка культурологічного знання. Об'єкт та предмет культурології.
2. Предмет та структура теорії культури.
3. Культура як «друга природа».
4. Культура як «пайдейя».
5. Технологічне розуміння культури.
6. Топіка культури.
7. Антропологічний вимір культури.
8. Соціальний вимір культури.
9. Характер, структура та детермінанти культурної діяльності.
10. Особливості духовної діяльності.
11. Особливості матеріальної діяльності.
12. Специфіка художньої діяльності.
13. Труд та гра як чинники діяльності.
14. Поняття цінностей та їх соціокультурне значення.
15. Види цінностей.
16. Цінності та оцінки.
17. Поняття ідеалу та засоби його конструювання.
18. Цінності та норми (регулятиви).
19. Характер семіотичного розуміння культури.
20. Фундаментальність мови в культурі.
21. Комунікативні функції мови.
22. Знак в культурі. Поняття знакової ситуації.
23. Індексальні та іконічні знаки.
24. Символ в культурі.
25. Роль знакових ситуацій в орієнтуванні у культурі.
26. Поняття міфу та його основні риси.
27. Сцієнтичне та феноменологічне ставлення до міфу.
28. Міфологічні типи. Види міфів
29. Міф і ритуал.

30. Соціокультурне значення міфу.
31. Сутність релігії.
32. Релігія як культурне явище.
33. Сакральне як культурний простір релігії.
34. Традиційна та інноваційна культура.
35. Масова та елітарна культура.
36. Діонісійська та аполонічна культура.